

міжнародного співробітництва у цій сфері, повноваження органів виконавчої влади, порядок встановлення статусу осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та порядок надання допомоги таким особам.

Ще одним нормативно-правовим актом у сфері протидії торгівлі людьми є розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 № 1393-р «Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року», де передбачено також виконання заходів, спрямованих на протидію гендерному насильству, торгівлі людьми та рабству, створення ефективної системи протидії усім формам гендерного насильства, торгівлі людьми та рабства, надання якісної допомоги жертвам. Цікавим також є те, що відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18.01.2012 № 29 «Про національного координатора у сфері протидії торгівлі людьми» визначено Міністерство соціальної політики національним координатором у сфері протидії торгівлі людьми.

Отже, не дивлячись на те, що в Україні робиться все можливе щодо протидії торгівлі людьми як сучасної форми рабства, сьогодні є нагальним подальше вдосконалення законодавства, форм і методів практичної діяльності правоохоронних органів та інших державних та міжнародних організацій. Серед питань, які потребують розв'язання підготовка кадрів для суду, прокуратури і Національної поліції України для розслідування злочинів цієї категорії.

#### ***Список використаних джерел***

1. Статистичні дані щодо протидії торгівлі людьми в Україні, грудень 2019. URL: [http://iom.org.ua/sites/default/files/iom\\_counter\\_trafficking\\_programme\\_2019\\_ukr.pdf](http://iom.org.ua/sites/default/files/iom_counter_trafficking_programme_2019_ukr.pdf) (Дата звернення 23.04.2020).

2. В Україні почастишали випадки торгівлі людьми та рабства. Як не стати жертвою? URL: [https://zik.ua/news/2017/03/28/v\\_ukraini\\_pochastishaly\\_vypadky\\_torgivli\\_lyudmy\\_ta\\_rabstva\\_yak\\_ne\\_staty\\_10\\_69197](https://zik.ua/news/2017/03/28/v_ukraini_pochastishaly_vypadky_torgivli_lyudmy_ta_rabstva_yak_ne_staty_10_69197).

3. Батиргарєєва В. С. Торгівля людьми в Україні: реальність та омана. Актуальні питання боротьби з торгівлею людьми в умовах проведення антитерористичної операції (збройного конфлікту) : Збірник матеріалів міжнародного круглого столу (м. Маріуполь, 18 трав. 2017 р.). Київ : ВД «Дакор», 2017. С. 31–37.

***Поліщук Геннадій Сергійович,***

професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

**АНТИСУЇЦИДАЛЬНА СПЕЦИФІКАЦІЯ РОБОТИ ВІДДІЛЕНЬ  
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ**

**Анотація.** Запропоновані заходи антисуїцидальної специфікації роботи відділень соціально-психологічної служби у виправних колоніях. Доведено необхідність створення у їх структурі окремих секторів для запобігання самогубствам. На цій основі були сформовані зміни та відповідні зміни до Положення про відділення соціально-психологічної служби.

**Ключові слова:** суїцид, засуджені, виправні колонії, відділення соціально-психологічної служби, запобігання.

**Summary.** Measures proposed of antisuicide specification of the work of the departments of social and psychological service of correctional colonies. The necessity to create in their structure separate sectors for the prevention of suicide has been proved. on this basis changes and corresponding amendments to the Statute on branches of social and psychological service were formed.

**Keywords:** suicide, convicts, correctional colonies, department of social and psychological service, prevention.

Однією зі специфічних особливостей запобіжної діяльності в установах виконання покарань є те, що вона проводиться в основному у межах кримінально-правових та кримінально-виконавчих відносин, які виникають у зв'язку з реалізацією кримінальної відповідальності та виконанням призначеного судом покарання. Відповідно, більшість заходів, спрямованих на запобігання суїциду, а так само й інших асоціальних провів серед засуджених, здійснюється на підставі та в порядку передбачених нормами кримінального, та кримінально-виконавчого, рідше – кримінального процесуального, законодавства. Ці заходи можливо віднести до спеціально-кримінологічних, індивідуальних, адже їх функціональна природа визначається у контурах цілей і задач обструкції видових, групових, особистісних криміногенних, суїцидогенних факторів мезо- та мікрорівня відтворення.

Прийнято вважати, що спеціально-кримінологічні заходи запобігання злочинності та фоном для неї явищам реалізуються спеціальними суб'єктами кримінологічної діяльності, які формують властивими їх правовому статусу методами, формами антикриміногенного впливу на групові девіантогенні фактори. Грунтуючись на такому розумінні, спеціально-кримінологічні заходи запобігання суїцидам серед засуджених у виправних колоніях України можна визначити як здійснювані спеціальними суб'єктами заходи нейтралізації (послаблення впливу) групових та видових факторів суїциду, що відтворюються у соціокультурному, режимно-побутовому, адміністративно-комунікативному та особистісно-психологічному просторі життєдіяльності засуджених у виправних колоніях. Кожен з цих умовних просторів, вимірів «тюремного» життя має власну специфіку, що варіюється залежно як від офіційних критеріїв диференціації кримінально-виконавчих установ закритого типу за

рівнем безпеки, контингентом, так і за неофіційними, неформальними параметрами, що визначають рівень та характер призонізаційних загроз для особистості в умовах конкретної колонії [1, с. 97, 117, 119].

За змістом із усіх різновидів заходів запобігання суїцидам можна виокремити організаційно-правові заходи, які мають бути заточені на підвищення кримінологічної ефективності правового регулювання у сфері запобігання суїцидам серед засуджених у виправних колоніях.

У цьому контексті привертає увагу проблематика антисуїцидальної специфікації роботи відділень соціально-психологічної служби як складової організаційно-правових заходів запобігання суїцидам серед засуджених у виправних колоніях. Варто зауважити, що наразі ця робота в значній мірі є безсистемною, формалізованою; не застосовуються сучасні методики діагностики та запобігання суїцидам серед засуджених; індивідуальні програми диференційованого виховного впливу «не заточені» під запити у зниженні суїцидальної активності засуджених у виправних колоніях.

Сприяти виправленню цієї ситуації, на нашу думку, можуть:

1. доповнення розділу III Положення про відділення соціально-психологічної служби, затверджене наказом МЮ від 04.11.2013 р. № 2300/5 [2], пунктом 30 такого змісту: «Організовувати моніторинг соціально-психологічного клімату серед засуджених, поширеності саморуйнівних форм поведінки, виявляти осіб, схильних до суїциду, забезпечувати вжиття заходів щодо упередження їх вчинення»;

2. доповнення вказаного Положення розділом V під назвою «Сектор запобігання суїцидам серед засуджених» такого змісту: «У відділенні соціально-психологічної служби створюється сектор запобігання суїцидам. Завданнями сектору є:

- вчасна діагностика суїцидальних розладів серед засуджених;
- прогнозування розвитку суїцидальних станів серед засуджених;
- прогнозування вчинення злочинів суїцидентами;
- вивчення причин та умов, які сприяють вчиненню суїцидів серед засуджених, вчасне вжиття заходів, спрямованих на їх усунення.

Сектор функціонує на підставі Типового положення про сектор запобігання суїцидам віддання соціально-психологічної служби».

Певна річ, що для нормальної роботи вказаних секторів необхідно буде організувати, провести навчання у формі підвищення кваліфікації, спеціалізованих тренінгів, семінарів-нарад з особовим складом новостворених підрозділів з метою засвоєння ними специфічних знань про механізм суїцидальної поведінки, її фактори, способи запобігання, оволодіння навичками застосування методик відповідної превентивної діяльності.

На нашу думку, наведені пропозиції мають сприяти дієвому запобіганню суїцидам серед засуджених у виправних колоніях..

### ***Список використаних джерел***

1. Поліщук Г. С., Тернавська А. А., Запобігання суїциду серед засуджених у виправних колоніях України : монографія. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 172 с.
2. Положення про відділення соціально-психологічної служби : наказ МЮ України від 04 листоп. 2013 р. № 2300/5. URL: [https://minjust.gov.ua/m/str\\_45353](https://minjust.gov.ua/m/str_45353) (дата звернення: 04.05.2020).

***Расюк Едуард Вікторович,***  
професор кафедри кримінології  
та кримінально-виконавчого права  
Національної академії внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, доцент

## **ЧОРНИЙ РИНОК ЗБРОЇ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ ЗЛОЧИННОСТІ**

**Анотція.** Наукова стаття присвячена найскладнішій та до кінця невисвітленій проблемі у кримінології незаконному обігу зброї у світі та в Україні, який впливає на злочинність всередині країн, зокрема таких, що розвиваються. У змісті даної статті розкривається суспільна небезпека чорного ринку зброї та чинники, що сприяють його розширенню у державі. Загострено увагу на витратах світових країн на військову промисловість у порівнянні з Україною. Звернута увага на транснаціональний характер чорного ринку зброї та боєприпасів, що обумовлюється певними чинниками. Проаналізовано структуру та динаміку окремих видів злочинів у сфері незаконного обігу зброї та боєприпасів, за які передбачено кримінальну відповідальність в Україні. Наголошується, що незаконна торгівля зброєю є загрозою для більшості країн світу, а особливо для країн, які розвиваються. Пропонуються деякі шляхи вирішення даної проблеми на національному рівні.

**Ключові слова:** зброя та боєприпаси, чорний ринок зброї, транснаціональна злочинна діяльність у сфері торгівлі зброєю та боєприпасами, військова промисловість, військові витрати світових країн, найбільшими експортерами та імпортерами зброї й боєприпасів, частка злочинів проти громадської безпеки, чинники незаконного обігу зброї та боєприпасів.

**Summary.** The scientific article is devoted to the most complex and completely unresolved problem in criminology of illicit arms trafficking in the world and in Ukraine, which affects crime within countries, including